

A HALÁSZAT MINDEN ÁGAZATÁT FELÖLELŐ SZAKLAP.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET ♦ ♦ SZERKESZTI: UNGER EMIL DR

:: :: Kéziratok és szakkérdések :: ::
a szerkesztőség címére küldendők.

Előfizetési díjakat és hirdetések az
Országos Halászati Egyesület
(Budapest, V. ker. Kossuth Lajos-tér 11.
:: :: II. emelet 213.) fogad el. :: ::

Szerkesztőség: Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.

M. Kir. Halélettani és Szenny-
víztisztító Kísérleti Állomás

MEGJELENIK EGYELŐRE MINDEN HÓ KÖZEPÉN.
Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.

Nemtagoknak előfizetési díj: {
Egész évre 12 pengő.
Fél évre 6 pengő.
Külföldre egész évre 16 pengő.
Állami alkalmazottaknak 50%-os kedvezmény jár.

:: :: Verantwortlicher Redakteur: :: ::
Dr EMIL UNGER.

:: Administration: Ungarischer ::
Landes Fischerei Verein,
BUDAPEST, V.,
:: :: Kossuth Lajos-tér 11. II. 213. :: ::

HALÁSZAT — (FISCHEREI)

FACHBLATT FÜR DIE GESAMTINTERESSEN DER FISCHEREI
Organ des Ungarischen Landes Fischerei Vereins Budapest.

Redaktion: Kgl. Ung. Ver-
suchsstation für Fischerei-
biologie und Abwässer-
seitigung, Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.

TARTALOM: A magyar folyóvízi halászat problémái. (Válasz L. Kiss Aladár ilyen című cikkére). — Halpikkelyekből készült művirágok. *Dr Unger Emil*. — A Balaton orvhalászatáról. *Schrey Elemér*. — Ujdonságok — Vegyesek. — Társulatok—Egyesületek. — Külföldi lapszemle. — Irodalom — Könnyviszteretés. — Árjegyzések—Hirdetések.

INHALTSANGABE FÜR DAS AUSLAND: Die Probleme der ungarischen Flussfischerei. (Antwort). — Künstliche Blumen aus Fischschuppen. — Über die Wildfischerei am Balatonsee. — Vermischte Mitteilungen. — Gesellschaften und Vereine. — Auslandschau. — Fischpreise. — Annoncen.

A magyar folyóvízi halászat problémái.

— Válasz L. Kiss Aladár ilyen című cikkére. —

A lapunk múlt havi számában vezető helyen fölvetett eszmékre reflektálnunk kell azért, mert kevésbé beavatott olvasóink előtt egyébként úgy tűnhetne fel, mintha azokat a cikk írója, — akit mindenképpen nagyra becsülünk, — vetette volna fel először, vagy ha ezt sokan nem is gondolnák, mégis olyan látszatot keltetne a cikk, mintha a halászat ügyeivel hivatásszerűleg foglalkozó szakemberek, a fölvetett eszmék megvalósítását, azokét, amelyek valóban helyesek, nem tűzték volna ki feladatul és nem munkálkodtak volna és nem munkálkodnának jelenleg is a lehetőség szerint azok megvalósításán.

A cikk első részével nem foglalkozunk, hiszen a magyar halászat múltjáról sokat írtak már mások is, régebben. Tisztelt barátunk a szerző is bizonyára csak azért kezdte a multtal, hogy a jelenre és különösen a jövőre rámutathasson és abban véleményünk szerint is legnagyobb részét helyes célkitűzéseket rögzítsen le.

Ami a magyar természetes vizek halászáinak panaszolt szervezetlenségét és ezzel kapcsolatban nevelésüknek, szakoktatásuknak hiányát illeti, itt valóban bajok vannak, melyeket az érdekképviselő: az Országos Halászati Egyesület az érdekeltek részvétlensége s az állami támogatás csekélysége miatt mindeddig nem tudott megszüntetni, aminek viszont a halászság (és a többi őstermelő munkásság) és az ország anyagi lerom-

lása az oka. Le kell szögeznünk mégis, hogy vagy tízesztendővel ezelőtt — éppen a mi kezdeményezésünkre — sok akadály s a kezdet nehézségeinek leküzdése után, tartott az Országos Halászati Egyesület halászati tanfolyamokat, melyeken minden érdeklődő részt vehetett. Volt is résztvevő igen szép számmal az ország minden részéből. E sorok írója csongrádi halászok részére is tartott a Mezőgazdasági Szakoktatás keretében előadásokat. Később is hirdetett az Egyesület halászati tanfolyamot, mely azonban kellő számú jelentkező hiányában (a fenti okokból) nem volt megtartható. Cikkirő célkitűzései közül a szakoktatás és több más is olyan, hogy általánosan helyeselhető, de meg is található. „A Magyar Halászat” c. földművelésügyi miniszteri kiadványban (1931. év 3. sz. 12. fejezet írta: *Fischer Frigyes*, s a legfontosabbakra már a „Bevezetés”-ben rámutat néhai *Sajó Elemér*. Legyen szabad e könyvet e helyen is olvasóink figyelmébe ajánlani.) A célkitűzések tehát eddig sem hiányoztak, az illetékes szakemberek teljesen tisztában voltak is vannak azzal, hogy mit kell tenni a halászat fellendítése érdekében. Meg is valósítottak ebből a programból annyit, amennyit a viszonyok megengedtek és tovább halad a munka, lépésről-lépésre abban a tempóban, melyet mindenkor az akadályok elhárításának lehetőségei szabnak meg. A szennyvíz ügyekben 29 év óta sikerrel dolgoznak a szakembereink. Készültek és készülnek ivótelepek, szép eredmények mutatkoznak már a pisztrángtenyésztés terén is.

A nyíltvízi halászat és a halászság ügyének további

felkarolása, szakismereteinek modern színvonalra emelése pedig, a jelen legsúlyosabb gazdasági viszonyok ellenére is, e sorok írójának véleménye szerint, a közel jövőben nagy lépésekkel fog előrehaladni.

Ebben a tekintetben a legfőbb bajnak: az alsófokú rendszeres halászati szakoktatás hiányának megszüntetését illetve a hivatásos halászok megszervezését és kötelező oktatását a kormánynak a szakmai érdekképviseletek megalkotására irányuló tervbevett intézkedései keretében remélhetjük.

A nyíltvízi halászság speciális szakmájára való tekintettel mindenestre saját érdekképviseletet illetve szakosztályt fog kapni, melyben a tagságot kötelezővé kell tenni. Ez a fontos! Ha ez megvalósul, akkor az első és legnagyobb akadály el is hárult már a hivatásos halászok kötelező modern szakoktatásának útjából, s ez a valóban szükséges és a legilletékesebb intéző körökben természetesen régóta és ma is vallott eszme fokozatosan, a magyar viszonyoknak legmegfelelőbb formában életre fog kelni, mert rendelkezésre fog állani az ország összes halászzattal foglalkozó egyéneinek hiánytalan kartotékja, minden szükséges személyi és helyi adattal, körzetek szerint és minden egyes időközi változással, szóval olyan keret, amely a kötelező tanfolyamok megszervezésének első előfeltétele. A továbbiakat elfogják végezni az erre hivatottak, előadókban nincs hiány. A felsőbbség egyelőre egy 3 napos tanfolyamot régebben tervbe vett.

E sorok írója évek óta előadta az egyetemi közgazdaságtudományi karon, jelenleg pedig a Műegyetem mezőgazdasági osztályán a halgazdaságtant. A távolabbi jövőben tehát megfelelő fiatal szakképzett tanító gárda kifejlődése is remélhető.

Cikkíró tisztelt barátunk által fölvetett vagy érintett többi célkitűzésre egyenként nem tartjuk szükségesnek e helyen kitérni, kivéve az utolsót, mert ez olyan célkitűzés, mely nálunk egészen új, t. i. a halászterületek állami tulajdonba vétele, melyet ugyan ő is mint a távol jövőben megvalósítandó célt említ csak és tart kívánatosnak a nyíltvízi halászat föllendítése érdekében, de mégis nyomatékosan hangsúlyozza és óhajtja ezt.

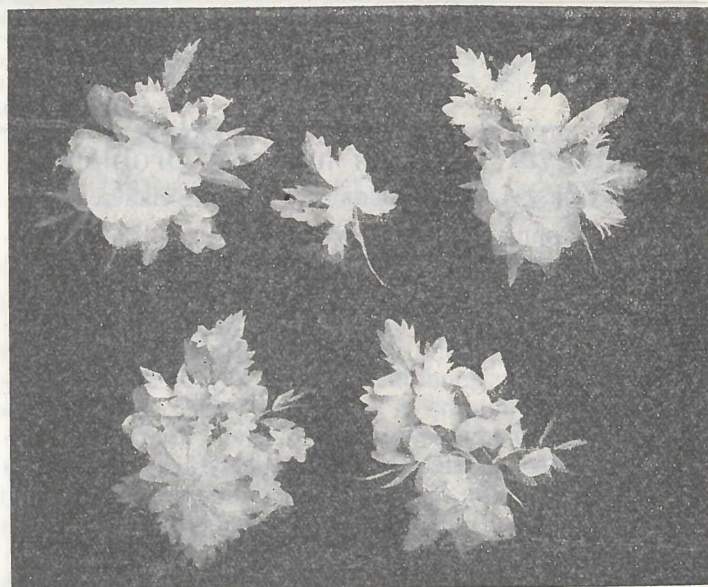
Erre a következő a megjegyzésünk:

Vannak országok, ahol az állam valóban tulajdonosa a nyíltvízi halászterületeknek, vagy azok legnagyobb részének, ilyen pl. az Alduna államainak egyike-másika, ahol a rendszer jól be is válik, régóta jól adminisztrálhatónak bizonyult. Nem látjuk azonban, hogy a magántulajdonban levő halászterületeknek az állam által történő kisajátítása (csak így tudjuk elképzelni!) fontos előfeltétele lenne a nyíltvízi halászat legmagasabbfokú fellendítésének. A kisajátításra szükséges hatalmas összeg egy kis töredékével is sokkal gyümölcsözőbb befektetéseket lehet elképzelni, melyek üdvös hatása hamarosan érezhető is lenne. Ilyen pl. éppen az alsófokú halászati szakoktatás megszervezése és több más feladat, melyet az illetékes szakkörök és a cikkíró is magukénak vallanak, s amelyek megvalósítása nem jár halászati törvényeink sarkalatos elvének és belátható időn belül kisajátítási célra alig előteremthető összegeknek problematikus eredményű feláldozásával.

Nyíltvízi halászatunk törvényes keretei: a halászati társulatok általában jól működnek, s állandó állami felügyelet alatt állanak. E jól bevált rendszeren változtatni a magunk részéről sem szükségesnek sem ajánlatosnak nem tartjuk.

Halpikkelyekből készült művirágok.

Művirágokat a legkülönbélebb anyagokból szoktak készíteni. Papiros, selyem, posztó, gyapjúfonál, viasz, üveg csak a legjobban ismert anyagok. Az iparművészet egyik fejlett ága ez, mely hol az élethűség legmagasabb fokának megközelítésére törekszik, hol pedig a fantázia szabad szárnyain csapongva alkot olyan művirágokat, amilyenek eleven valóságban seholsem találhatók, s csak az ornamentika eredeti ötleteinek tekinthetők.

Különféle művészi pikkely-virágcsokrok. Balatoni pontypikkelyekből készítette özv. Gutmann Béláné sz. Polczer Irén úrnő, Badacsonytomajban.

(Dr Unger Emil felvételei).

Halpikkelyekből, és pedig balatoni pontyok pikkelyeiből készült különféle hófehér színű művirágokat mutatunk be az itt közölt fényképeken. Régi, ma már sok helyen teljesen ismeretlen módja ez a művirágkészítésnek, mely éppen nyersanyagának szokatlanságával, az ártatlanság színében tündökölve, ezüstszálakkal átfonva, bizonyára mindenki tetszését megnyeri. Készítésükkel egy magyar úriasszony: özv. Gutmann Béláné, sz. Polczer

Irén Badacsonytomajban foglalkozik nagy szeretettel és igazi hozzáértéssel. A képeken bemutatott példányokat is tőle kaptuk, amiért itt is hálás köszönetet mondunk.

Érdekes megjegyeznünk, hogy halpikkelyekből készült ilyen művészi munkákat apácaolostorokban szoktak régebben készíteni. Fischer Frigyes miniszteri tanácsos, az Országos Halászati Egyesület nagyérdemű igazgatója, az egyesület ideai közgyűlésén, ahol e virágokat bemutattuk, említette, hogy a kalocsai leánynevelő intézetben az ő nővére is készített évtizedekkel ezelőtt hasonló virágokat, melyek ma is birtokában vannak. Gutmann Béláné levelében értesített, hogy ő a nyolcvanas években a veszprémi angolkisasszonyoknál, mint iskoláslány tanulta ezt a szép munkát s hogy annak idején minden hasonló nevelőintézetben foglalkoztak ezzel, de a növendékek persze csak egyszerűbb kivitelben készítették. A szimpla kis levelekből és virágokból álló koszorúkat két üveglap közé szorítva, tálcák díszítésére, a kisebb csokrokat zsebkendőtartókra, tűpárnákra stb. alkalmazták.

Nagyobb ilyen művészi pikkely-munkák azonban templomokba kerültek, üveg alá, bársonyra fektetve és erre rávarrva, továbbá templomi gyertyatartókra, feszületekre, díszítésül. Ilyenek helyenkint még ma is láthatók. Fejdzsombokat és koszorúkat pedig az első szent áldozásra ünneplőbe öltözött leánykák részére szoktak készíteni, s e koszorúkat azután az első szentáldozás emlékére, hasonlóan a menyasszonyi koszorúhoz, üveg alatt szokták megőrizni. Ezt a szokást az említett úriasszony, mint írja, ismét divatba hozta és 1931 óta több ilyen koszorút készített.

Feltűnő, de az alábbiakból könnyen érthető is lesz, hogy a halpikkely-virágok és koszorúk milyen szoros vonatkozásban vannak a katolikus hitélettel. Kétféle magyarázatot találok erre. Az első a zárdai nevelőintézeteknek a börtöket szigorúan megtartó konyháiban, ahol e művészi munkák nyersanyaga: nagy halak pikkelyei, minden utánjárás nélkül bőven voltak és feldolgozásra kínálkoztak, különösen régebben, mikor még a kevés-pikkelyű tükrös- és majdnem egészen csupasz bőrös-ponty még ritkaságszámba ment, s a zárdák lakói és a sok reájukbízott leány növendék börtöni ételmezésére legtöbbször nagy pikkelyespontyokat kaptak. A pikkely-virágok készítésére ugyanis csak nagy halak pikkelyei, leginkább a pontypikkelyek alkalmasak, mert ezek szabályosak, nagyok és ollóval jól formálhatók. Amde úgy vélem, hogy nem tévedek, ha a második magyarázatot is szükségesnek tartom, mert az elmondottakból még nem érthető meg a halpikkelynek, e meglehetősen kelemetlen konyhahulladéknak olyan nagyfokú megbecsülése, hogy az művirággá dolgoztassék fel és oltárok díszéül és az első szent áldozás emlék-koszorújaként szolgáljon. Ez csak úgy érthető meg, ha meggondoljuk, hogy a hal Krisztus Úrunk ősrégi szimbóluma.

* * *

A hal és a halászat az Újszövetségben sokszor szerepel. Az első apostolok, szent Péterrel élükön, halászok voltak; Jézus öt kenyérrel és két hallal ezeket elégitett ki, s mikor ebből mind jóllaktak a hulladékból tizenkét kosárnyi morzsát szedtek össze.*

* Az el nem fogyó kenyér és hal az Oltáriszentségnek is szentáldozásnak is mintegy előképe ebben a csodában. V. ö. az erről szóló egyik legszebb katolikus himnusznak (Lauda Sion Salvatorem) következő sorát: „Sumit unus, sumunt mille, quantum isti, tantum ille, nec sumptus consumitur.“ (Magához veszi egy és ezer, mindegyiknek ugyanannyi jut és a fogyasztott nem fogy el.)

A hal ábrázolása az őskeresztények katakombáiban mindig Krisztust jelenti, azért is mert a hal görög neve ΙΧΘΥΣ (I-ch-th-y-s) a *Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτήρ* (Jézus Krisztosz Theu ^hYiosz Sztóter) mondat kezdőbetűivel azonos, melynek magyar fordítása: Jézus Krisztus Isten Fia Megváltó. Ősi példája ez a manapság különösen gyakran használt rövidítéseknek, melyeket kimondva olykor más jelentésük van, mint szavaknak, máskor meg eredetileg semmit sem jelentettek, vagy idegen nyelven van valami jelentésük.*

Ezzel megadtam a halpikkely ilyen érdekes és különleges megbecsülésének az őskereszténység hagyományában gyökerező teljes magyarázatát.

A szép művirágokat a Mezőgazdasági Múzeum halászati csoportjában a gyöngyesszenciagyártás kiállítási anyaga mellett fogjuk elhelyezni.

Dr Unger Emil.

A Balaton orvhalászatáról.

Írta: Schrey Elemér.

(Folytatás.)

Az 1900-as évek elején sűrűn érkeztek jelentések, hogy Cs. község alatt nagyban folyik az orvhalászat. S. keszthelyi halászati felügyelő, hogy minden feltűnés el legyen kerülve, egy barátjával kiutazott, hogy megfigyelje, mennyiben felelnek meg a jelentések a valóságnak. F. községben csónakot béreltek és nyár eleje lévén, senkinek sem tűnt fel a nádas mentén csónakázó két idegen, mindenki fürdővendégeknek tartotta őket.

A nád mentén Cs. irányába haladtak és mikor beesteledett, egy orvhalászatra igen alkalmas helyen a nádasban elrejtőztek. Alig hangzott el az esti harangszó, a közelből evezőkattogás és hangok hallatszóttak. Csakhamar előtűnt egy fekete csónak két emberrel. Huzóhálózt vetettek a vízbe. A hálónak egyik vége a parton maradt, így nyilván a hálót a partra akarták kimarkolni. Nem volt gondolkodásra sok idő, amikor a két orvhalás a háló felét már vízbe szórta, a másik fele még a hajóban volt, S. kitört a nádból és a mozgásában a háló által akadályozott orvhalászcsonakot percek alatt el érte. Az egyik orvhalás, aki evezett, fekete kabátban volt és a sötétben muzsikus-cigánynak nézett ki.

Mivel az illetők személyazonosságát a sötétben nem lehetett pontosan megállapítani, S. a hálót felszedetve, a két embert csónakostól F.-re vitte és amikor a parti lámpák fényénél jobban szemügyre vette őket, elcsodálkozva állapította meg, hogy a cigánynak nézett fiatalember — pap.

Kiderült azonban, hogy a negyedéves papnövendék ártatlan nyári vakációját töltötte Cs. községben rokonainál és este a szomszéd gazda csónakázásra invitálta. Örömmel kapott az alkalmon, persze sejtelve sem volt arról, hogy szomszédját bűnös útjára kíséri el és maga is tudtán és akaratán kívül büntetendő cselekményt követ el.

S.-nek feltűnt, hogy R., a másik orvhalás, F. felé útközben a csónakba le-le hajolt és valamit óvatosan a vízbe dobált. Azt hitte hogy eresztőháló köveit akarja R eltüntetni. Mikor azután a parton a csónakot átkutatták kisért hogy nem kövek voltak azok, hanem dinamitpatronok. Még két darabot megtaláltak a hajóban.

R. az orvhalászatért, de különösen dinamitlopásért nagyon szigorú büntetést kapott. Az önhibáján kívül

* Pl MÁV, MÁK, MOVE. Az elsőt mindenki tudja, bár mint szó semmit sem jelent, a második a Magyar Általános Köszénbánya r. t., de mint magyar szónak más értelme van, a harmadik a Magyar Országos Véderő Egyesület, latinul pedig „mozdulj“ a jelentése, egészen véletlenül.

bajba jutott kispapot természetesen fel sem jelentették, sőt S. meghívta egy közeli vendéglőbe vacsorára. Az eset azonban annyira megviselte, hogy egy falatot sem tudott enni, inkább azt kérte, hogy mehessen haza.

Az idő már későre járt és mert S. és barátja hajnalban tovább akarták folytatni a megfigyelő munkát, úgy határoztak, hogy a hátralevő időt fekete mellett zenét hallgatva töltik el. Éjjel kettőkor a kávéházban is záróra volt. Lementek a partra és alig sétáltak egy rövid negyedórát fel és alá, kezdett a part benépesedni. Most tényleg muzsikus cigányok jöttek. Ki horoggal, ki emelővel állt munkába. A kávéház két éjjeli vendége nem volt gyanus. Mit is tehetne két idegen záróra után, mint sétálni megy.

S. szóba elegyedett velük. Elmondották, hogy nem egyformán kedvez a szerencse. Egyik nap sokat fognak, van olyan nap is azonban, hogy egy darab sem akad horogra. Mikor már eleget elárultak, az egész társaság a csendőrségnek lett átadva.

K. közelében, ahol akkor még parcellázásról és építkezésről szó sem volt, letelepedett egy híres orvhalász M. A Balatonból akart megélni. Híres volt erőszakos, goromba természetéről. Megfékezni nehezen lehetett. Minden tilalmi időben három-négyyszer el lett fogva és büntetéseit a téli hónapokban leülte. Mindenre élszánt, durva természetére jellemző, hogy egy alkalommal, amikor S. felügyelő egy 10 napos víziútról tilalmi időben hazatérőben volt és M. háza előtt haladt el csónakja, M. házában lövés dördült el és a golyó az egyik evezőt ütötte keresztül a markolat alatt alig pár centiméterrel. A pár órára rá megtartott házkutatás negatív eredménnyel végződött, a fegyvert nem lehetett megtalálni és M. mindent tagadott.

M. káros működését mindenáron meg kellett szüntetni. S. felügyelő propozíciójára T. főszolgabíró M. büntetéseit nem hajtotta végre a téli hónapokban, hanem mikor már 50—60 nap elzárásbüntetés összejött, a tilalmi idő beálltával elrendelte a büntetések kitöltését. M. két tilalmi időt töltött fogházban és teljesen megtört ember lett belőle. Láta, hogy számára már nem igen terem bábér, eladta házát, földjét és elköltözött a Balaton vidékéről.

Nem mindig végződött azonban ilyen simán az ügy.

1906. R. partőr egy társával A. község alatt a vízparton elfogott egy orvhalász bandát. R. a hálót vívő embert fogta meg, azonban el kellett eresztenie, hogy szorongatott társa segítségére siethessen, akit 30—40 főnyi tömeg támadott meg baltákkal, karókkal felfegyverkezve. A túlerő oly nagy volt, hogy a partőrök kénytelenek voltak a vízbe hátrálni. A tömeg azonban követte őket és a leadott riasztó lövések sem használtak. R. már derékig állott vízben, közáporban, amikor az utolsó figyelmeztető állj! elhangzott. Az egyik támadó már egészen a közelébe ért és egy hatalmas karó veszedelmes ütésre emelkedett... egy éles dörrenés és a támadó legény R. golyójával a szívében hangtalanul esett össze.

A halott társai eszeveszettül menekültek mostmár, azonban nem is gondoltak arra, hogy a partőröket kiengedjék karmaik közül. Megszállták a partot és partőreink csak hosszú, vízben való gázlás után tudták az éjszaka sötétjében a partot elérni és az üldözők elől szabadulni.

R. három hónapig ült vizsgálati fogságban emberölés vádjával terhelve, amíg az esküdtszék jogos önvédelem címén fel nem mentette.

Ez az eset bizonyítja a legjobban, hogy a partőröknek mennyire vigyázniuk kell, különösen a fegyverhasználatot illetően.

Az 1900-as években, egy meleg májusi éjszakán, kopogtak S. felügyelő ablakán:

— F. most jött haza, egy zsák halat hozott.

F. híres, minden hájjal megkent orvhalász volt, szintén vérbeli, akit a vállalat szintén alkalmazott egy időben, de csakhamar kitélt a becsülete, mert alkalmaztatása ideje alatt is folytatta bűnös mesterségét.

S. csodálkozva hallgatta a jelentést, hihetetlen is volt, mert F. épp akkor töltötte pár hetes büntetését orvhalászat miatt a főszolgabíróság fogdájában.

— De igen, erősette az éjjeli hirhozó, alig egy negyedórája, hogy találkoztam vele.

Lehetetlennek látszott az eset, de azért S. felöltözött és a fogdához sietett. Felköltötte a fogházort és F. holléte felől érdeklődött.

Az őt csodálkozva felelte, hogy hol lenne máshol, mint a cellájában.

— Mutassa meg nekem.

— Kérem, szólt készséggel és felnyitotta F. celláját.

F. mély álomba merülve horkolt a priccsen. S. jól szemügyre vette emberét — aki az alvást csak színlelte — és észrevette, hogy csizmája teljesen vizes, rajta az út porával. Felkeltette F.-et, aki a fogházörrel együtt égre-földre esküdözött, hogy este óta alszik és hogyis mehetett volna halászni, amikor be van zárva.

Bár az ügy nagyon gyanus volt, mit tehetett S. mást, boszankodva indult hazafelé. A fogházudvarán áthaladva feltűnt neki, hogy a sertésölben az állatok valamin nagyon veszekesznek és lakmároznak. Felnyitotta az ólat és megdöbbenve látta hogy a sertések elé egy zsáknyi hal van öntve.

Megállapítást nyert, hogy a megtévedt fogházör összejátszott F.-el, éjjel kieresztette és a halzsákmányon osztoztak. Amikor S. éjjel megjelent a fogházban és F.-et vallatta, a bűnjelet eltüntetendő, a halat a sertésekkel fel akarták falatni.

F., de különösen a fogházör igen súlyos büntetést kaptak.

Az előbb elmondott esetben szereplő F. volt annakidején a Kisbalaton legjobb ismerője. Amikor a vállalat szolgálatában állott, nagyon sok kisbalatoni orvhalászt adott kézre, persze nem azért, mert munkaadó-ját híuen akarta szolgálni, hanem inkább ravasz számításból, hogy minél több orvhalász ellenlábásától szabaduljon meg. Vaksötétben is el tudott igazodni a Kisbalaton ingoványai között és orvhalász üldözések alkalmával kitűnő vezetőnek bizonyult.

Egy ízben, amikor elfogott orvhalások személyazonosságát akarták megállapítani, az egyik orvhalász a földön heverő szigonyok közül felkapott egyet és a neki háttal álló S. felügyelő hátába akarta taszítani. F. az orvhalász szándékát idejében észrevette és a kezében levő evezővel a rozsdás szigonyt az utolsó pillanatban leütötte, úgy, hogy az csak S. ruháját hasította végig.

Egy másik alkalommal S. felügyelő egy F. által kézreadott orvhalászt, aki nevét nem akarta elárulni, csónakjába vett és a csónak fenekébe fektetett. S. a csónak orrában állott, F. pedig a hajó farában állva evezett. F. a holdfénynél észrevette, hogy az orvhalász lassan az S. lábai mellett a fenékdeshkán fekvő fegyver után nyúl. Még volt annyi idő, hogy sikerült bűnös szándékát megakadályozni.

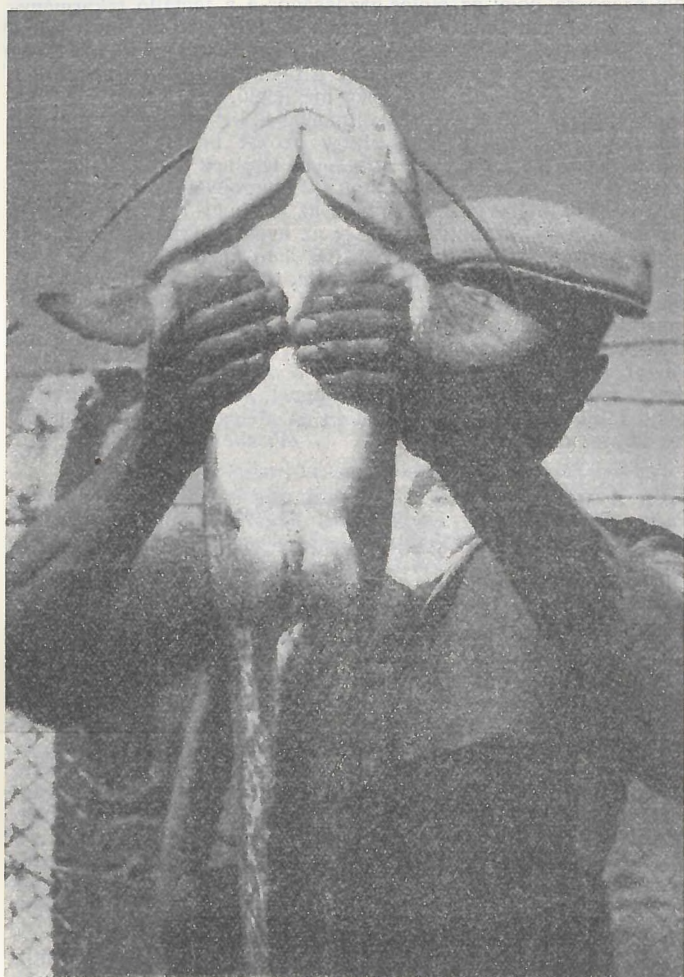
(Folyt. köv.)

UJDONSÁGOK—VEGYESEK.

A leső harcsa (*Silurus glanis*) nemének megállapítása. Régóta tudja minden halász, hogy a harcsa nemének megállapítása nem könnyű dolog, fiatal korában meg valóban lehetetlen. Még gyakorlott szem is sokszor tévedhet. Lapunk hasábjain **Bacsák Béla** írt erről a tárgyról évekket ezelőtt (1927. októberi szám: A leső harcsa tenyésztése). Ebben és egy még régebbi

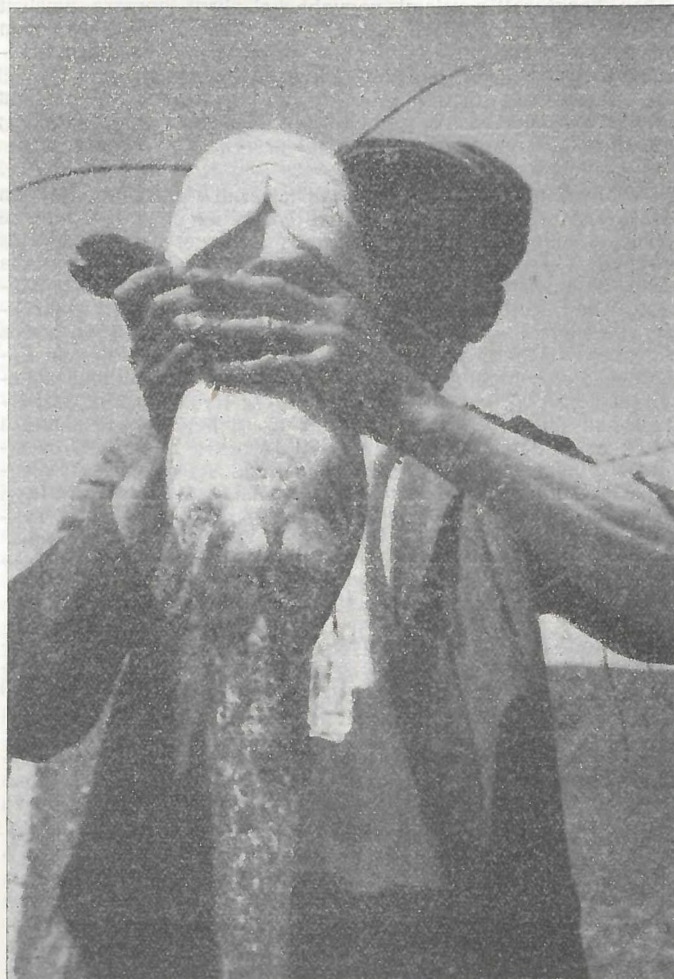
bőrlebeny, melynek átfúrt hegyén van a húgy-ivarnyílás, a csecsbimbóra emlékeztető alakú lebeny tövénél pedig az alfelnyílás látható. Az átfúrt bőrlebeny formája a tejesen valamivel keskenyebb, nyulánkabb, az ikráson pedig zömökebb, vastagabb. Ezen az alapon az ivarok megkülönböztetése az ivási időszaktól függetlenül is lehetséges, persze ehhez is nagy négy-ötéves harcsapéldányok és gyakorlati szükségeselek.

Dr Unger Emil

Tízkilós, ötéves tejes harcsa hasi oldala.

A két hasúszószárny között illetve ezek alatt van a csecsbimbó alakú lebeny, melyet a húgy-ivarnyílás fúr keresztül.

Nyolckilós, ötéves ikrás harcsa hasi oldala.

A két hasúszószárny között és alatt látható lebeny az ikráson szélesebb, zömökebb, mint a tejesen.

(Dr Unger Emil felvételei.)

írásában közli az ivarok megkülönböztetésének módját saját tapasztalatai alapján. Most azért írunk erről újra, mert az ivarok felismerése rendkívül fontos mindazon tógazdák részére, akik harcsatenyésztéssel foglalkoznak és anya- és apaharcsákat kell kiválogatniok, illetve a májusi ivatás előtt nemek szerint elkülönítve tartaniok, nehogy azok váratlanul nem megfelelő környezetben leivjanak. Meg azért is, mert a múlt hónapban módunkban állott néhány 8—10 kg-os, ötéves tenyészharcsát megvizsgálni. Az öt közül kettő tejes, három pedig ikrás volt és ezek közül egy tejest és egy ikrást sikerült lefényképeznünk is abban a helyzetben tartva őket, amely Bacsák Béla szerint is legalkalmasabb az ivari különbségek szemléltetésére. A baloldli kép a tejest, a jobb az ikrást ábrázolja. Ivás előtt, mint a képeken azonnal szembetűnik, valóban frappáns a különbség a két ivar között. Az ikrás hasa ugyanis erősen telt és domború a még le nem rakott ikrától. Amde fiatal, még éretlen példányoknál ezek a különbségek egészen elmosódnak, de jelentéktelenné válnak érett korú halakon is, ha az ikrák — összfel — még nem fejlődtek ki és akkor is, mikor már az ivás ideje elmúlt, s az ikrások kiürültek. Ilyen esetekben nagyon gyakorlott szemre van szükség a nemek biztos felismeréséhez és a Bacsák által említett másik ismertetőjegyre is erősen figyelniünk kell. Ez az a rózsaszínű

Herman Ottó születésének centenáriumát kegyelettel ünnepelik meg hazánk természetvizsgálói. A kir. m. Természet-tudományi Társulat múlt hó 30-án a Tudományos Akadémia termében tartott díszülést, melyen az emlékbeszédet **Szilády Zoltán** dr ny. nemzeti múzeumi főigazgató tartotta. Lapunk zártakor készülnék Szegeden is a tudományos körök halhatatlan hazánkfia születésének 100 éves fordulóját megünnepelni. Erről az ünnep-ről csak júliusi számunkban tudunk pontosabban beszámolni. Mi halászok, ha nem is tarthatunk külön Herman Ottó ünnepet, nagy tudósunk emlékét állandóan kegyelettel őrizzük és nevét őrzi lapunk minden egyes példány. A halélettani kísérleti állomás és lapunk szerkesztősége is a Herman Ottó úton dolgozik és az ő nyomdokain igyekszik előre munkálkodásával annak a hazának a javára, melyet ő oly nagyon szeretett!

Újabb tógazdaságok. Az utóbbi években a halarak nagy esése okozta azt, hogy a tógazdaságok építésében érezhető csökkenés állott be, de a birtokosok helyenként így is rentábilisnak tartják a haltermelést. Az idejűzemévre a következő helyeken építettek halastavak, amelyeket már tavasszal népesítettek is. A hg Esterházy hitbizomány **Dombóváron** az alsó- és felsőleperdi uradalomban mintegy 200 hold tógazdaságot létesít a Kondai árok kisebb vízfolyásainak völgyében, az engedélyezés alapján a tavak

egyrésze már el is készült. *Siogárdon* pedig a m. kir. közalapítványi birtok Agoston pusztájából bérelt területen 100 holdas tógazdaságot épített Komlósy József ottani birtokos. *Cegléd* város a közlegelő (cigányszék) területén inségmunka felhasználásával épít 30 holdas tavat, amelynek vízellátását oly belvíz csatorna biztosítja, amely a városi ártezi kutak el nem használt vizét is elvezeti. *Nagybajom* határában levő birtokán pedig Sárközy Imre épített egy három kat. hold kiterjedésű kisebb tavat.

Angolnafogás horoggal. Üllőy-Rohrer László postatakarékpénztári tisztviselő e hó 2-án Nagymaros közelében zavaros vízben horgászott s valami nagyobb hal akadt horgára, amelyet csukának vélt, amíg félóraí fásasztás után emelével a partra nem hozta. Ekkor látta, hogy 1-20 m hosszú hatalmas angolna a zsákmánya, melyet a budapesti állatkertnek ajándékozott.

A Dunában köztudomású, hogy mindig akad néhány angolna a halászok hálójába, de horogra alig szokott angolna kerülni; ilyen fogáshoz igazán kiváló horgász szerencse szükséges.

F.

Hírek a Velencei tóról. Az új halászati bérlők: Tóth Kálmán és Mayer Kálmán a halszaporítás érdekében az eddigit messze túlhaladó mérvben helyeztek be tenyészanyagot a tóba a tavasz folyamán és pedig a sumonyi tógazdaságból szállított 100 mázsa nemes-pontyivadékok, 120 drb. kilós harcsát és 20 fészék süllőikrát. A nemesebb ragadozó halajták szaporítására azért is szükség volt, mert a tó csukaállománya utóbb igen lepadt. Az összes halivadék Velencén lett kihelyezve, de rövid időn belül már Pákozdon, Sukorón és Agárdon is fogtak belőlük, úgyszintén a behelyezett harcsák is elterjedtek a tó egész területén. A halászbérlőnek sok küzdelmet kell folytatnia az orvhalászokkal, akiket a lecsökkentett létszámú és a tóparttól távolabb állomásozó csendőrsők nem képesek teljesen ellenőrizni. Az orvhalászat megnehezítését elő fogja segíteni, hogy a folyamörtség kötelezővé teszi a tavon közeledő csónakok rendszámmal való ellátását és nyilvántartásba vételét.

I.

Külföldi lapszemle.

Mesterséges süllőtenyésztés. A nálunk is szokásos mesterséges fészkekre való ivatást és ezekre rakott ikrának szállítását ismerteti. Svéd tavakban 1-20 m. méter széles és hosszú, 70 cm mély négyzetalakú lécszekerény dróthálóval bevonva és a fenéken fenyőgaly fészkekkel ellátva alkalmaztatik ivatásra; az anyapárokat ebbe helyezik be. Amerikában szokásos a mesterséges ivatás is, a mikor az anyákat a pisztránghoz hasonlóan kifejik, s az ikrának tejjel való termékenyítése mesterségesen történik, a keltetés pedig költő ládákban megy végbe.

(Österreichs Fischereiwirtschaft, ápr.)

A halak vándorlásának megfigyelése a Kembsi gátnál. A korábbi magas lépcsők nem váltak be, azért a fokok magasságát 18—20 cm-re csökkentették, ezáltal a halátjáró is meghosszabbodott. Fehlman professzor itt alkalmazta először a hal-átemelőt, a mi egy drótfonalból álló nagyobb tartány — ebbe az első vízből a halak egy szárnyas varsán át jutnak, azután e dróttartányt a felső vízbe emelik és belőle a halakat kiürítik. A múlt évi megfigyelés szerint a hallépcsőn kerekén 90 ezer darab hal uszott fel 45 ezer kg súlyban, a halátemelővel pedig 10.300 halat raktak át a felső vízbe.

(Fischerei Zeitung április hó.)

A német halgazdaság egyesítése. A közlélemezési és földművelési minisztérium f. év május 15-től rendeletileg szabályozta ezen egyesítést és kötelelébe vonta a nyílt tengeri, parti és édesvízi halászatot, a haltenyésztést, halszóó és halipari üzemeket, hallisztgyártást és kereskedelmet, végül a halmagykereskedelmet. Az egyesítés feladata a halgazdaság terén a piacot szabályozni s e célból a termést, értékesítést és elhelyezést közgazdaságilag méltányos áron úgy rendezni, hogy a fogyasztók ellátása biztosítva legyen. A rendeletileg felállított „Hauptvereinigung“ a halászati üzemek termelését minőség és mennyiség szerint szabályozhatja, az áru elhelyezését irányítja, a minisztérium hozzájárulásával megállapítja a halakra és haltermékekre kötelező árakat és spannungot, a tagokra kezelési költséget, a rendelkezése ellen vétőkre pedig 1000 márkáig terjedő bírságot vehet ki.

A rendelet 100—1000 márkáig terjedő pénzbüntetést és elzárást szab ki arra, aki szándékosan és a közérdekre károsan túllépi a megállapított maximális árakat és spannungokat.

(Reichsgesetzblatt ápr. 18.)

Cserebogár mint pisztrángtakarmány. A bécsi halászati intézet kísérletet végzett a tápérték meghatározására aquariumokban, hogy kikapcsolja a természetes táplálék és más tényezők hatását. A cserebogarat szárítva és azután darálva alkalmazzák takarmánnyként. Az etetési kísérlet igen kedvezőtlen eredményt adott, mert a kísérleti ivadék súlyban állandóan fogyott, bár a takarmányt jól felvette s körül-belül 3 hó alatt elpusztult, dacára, hogy

a gyomorvizsgálat semmi rendellenességet sem mutatott. Mivel a takarmánynak igen nagy a fehérje-tartalma, valószínűnek látszott, hogy a szárítás közben a vitamin tartalmát veszítette el, ezért vitamintartalmú tápszerekkel keverték de ez sem vezetett eredményre, csak azon esetben ha a takarmányban kétszer annyi volt a természetes táplálék. A cserebogár-etesés hátránya a túlságos chitin-tartalom miatt következik be s az eredmény mindjárt kedvező lett, amikor kísérletképen a bogár szárnyait előbb eltávolították.

(Fischerei Zeitung május hó.)

A haltakarmánykérdés Németországban. Mérélegelni kell az idei szezonra, hogy az etetés gazdaságos-e a fentálló takarmányárak mellett, amikor a német tógazdák eddig az etetésre használatos szójabab, csillagfürt és tengeri nagy részét külföldről hozták be. Ezek közül a szójabab az a takarmány, amelynek ára a a rentabilitás szempontjából még megfelelő, de a német tógazdaságok érdeke, hogy a fenti takarmányfélék behozatala mindinkább csökkenjen, egyrészt az által, hogy azokat belföldön termeljék, másrészt oly mesterséges takarmányra térjenek át, amely Németországban is beszerezhető, mint pl burgonyatermékek, melass, gabonafélék, halliszt, stb. Fontos az is, hogy a tóban a természetes táplálékot szaporítsák, hogy az egész nyáron át egyenletes mennyiségben készletben legyen. Ezt a tó megfelelő trágyázásával lehet elérni. Itt ügyelni kell arra, hogy a nyári melegben a túlságos trágyázás által lecsökkentett oxigéntartalom miatt halpusztulás ne álljon elő. Nem célszerű azonban a halak növekedését csak trágyázással előmozdítani, mert e mellett takarmányozni is szükséges, de, hogy ebben minél több megtakarítás legyen elérhető, állandóan figyelemmel kell kísérni a tóvizet, talajt, időjárást a halak étvágyát és az etetés mérvét a szükséghez képest megállapítani.

(Fischerei Zeitung máj. 26.)

I.

A haltenyésztés és a mezőgazdaság kapcsolata címen Luis Pardó, Spanyolország egyik neves édesvízi biológusa, rámutat azokra a kedvező lehetőségekre, amelyek a spanyol rizstelepeknek pontytenyésztésre való felhasználása révén használhatók ki. Luis Velaz de Medrano és Jésum Ugarte franciaországi és olaszországi tanulmányútja nyomán közli, hogy Franciaországban nagyon elterjedt a tógazdasággal kapcsolatos váltógazdaság. Így pl csupán a Lyon város közelében levő Dombes département-ban 16.000 hektárt értékesítenek ilyen rendszerrel. Rendesen két évi tógazdasági művelés után egy évi szántóföldi művelés (többnyire zab) következik. Még fontosabbnak tartja spanyol szempontból az olaszországi rizstermeléssel kapcsolatos pontytenyésztést. A vercelli rizskísérleti állomástól beszerzett adatok szerint a tavasszal kihegyezett 1 dekás ivadék 50 dekára sőt egy kilogrammra is megnövelhető Felsőolaszországban ezidőszent 198 rizstelep 97.849 hektárnyi területéből 4.592 hektáron tenyésztettek pontyot és az évi termés 2.247 q. Matsubara tanár már az 1905. évi bécsi nemzetközi kongresszuson állította, hogy a ponty a rizstelepek hasznos anyagforgalmát kedvezően befolyásolja, mert pusztítja a rovarokat és megakadályozza a gyomnövények fejlődését.

Luis Pardó szerint Spanyolországban Valencia és Almenara vidékén vannak pontytenyésztésre alkalmas területek. Fontosnak tartja azonban, hogy az értékesítés megszervezésével lépést tartanak.

(Economia y tecnica agricola, március.)

Néhány szó a folyóvizek planktonjáról c. cikkében André tanár a genfi egyetem tanára egy konkrét esetből kifolyólag szükségesnek tartja, hogy a halászzal foglalkozó gyakorlati szakemberek tisztában legyenek afelől, hogy hol és milyen plankton fordulhat elő. Szerinte folyóvizekbe plankton kétféle úton kerülhet: 1. Kiöntések és holtágakban keletkezett plankton kijut az élővízfolyásba. 2. Ha a vízfolyás valami állóvízen (tó, mocsár) folyik át, akkor onnét víz magával aránylag tetemes mennyiségű plankton. Így például a Loire alsó folyásán kiöntésekből keletkezett plankton található, sőt lassúbb folyású szakaszain növényi plankton szaporodhat is. Ezzel szemben a Genfi tóon átfolyó Rhône folyó a többől évente mintegy 8500 köbméter (ugyanannyi tonna, azaz 8½ millió kilogramm) planktont ragad magával.

A sebesfolyású patakokban általában csak törmelék planktonra lehet számítani, élő plankton csak azáltal kerülhet bele, ha valahonnan magával ragadta. Ilyen helyeken planktont megtelepíteni sem sikerül.

(Bulletin français de pisciculture, március)

Sporthorgászok által kifogott nagy halakról szóló beszámolóból megtudjuk, hogy az 1934-ben kifogott legnagyobb halak milyen nagyok voltak. A zárjelben levő számok az 1929—1934 hat éves időnek legnagyobb kifogott halait mutatják: Keszeg 2680 gr (3550), csuka 11.120 gr (12.070), ponty 13.500 gr (13.500), sügér 1715 gr (2225), lazac 13.500 gr (16.100), compó — (2675), pisztráng 3400 gr (6000). (Bulletin français de pisciculture, március)

Elúsznak-e a szivárványos pisztrángok a víz sodrával? — Vouga mérnök svájci halászati főfelügyelő felel erre a kérdésre tíz év tapasztalata alapján. Előrebocsátja, hogy a szivárványos

pesti déli harangszó a fenti rezgésszámok közé eső hangmagasság és intenzitása is elég erős a hangszórón, a guppyk erre is gyülekeztek és várták az ebédet. Megállapítható volt az is, hogy a guppyknak határozott időérzékük is van, és hogy különböző zavaró-hangokból is kiérik a nekik szóló hangokat.

Mindezek az eredmények azért is fontosak tudományos szempontból, mert eddig azt hitték, hogy csak a Weber-féle cson-tocskákkal bíró halaknak van fejlettebb halló érzékük, (Ostariophysy csoport, ahová a pontyfélék és harcsafélék is tartoznak.) a guppyknak azonban ilyen, a hangszerevést megkönnyítő szervezeti berendezésük nincsen.

A vándorkagyló. Írta: *Sebestyén Olga*. A vándorkagyló (*Dreissensia polymorpha* Pall) és a szövőbolharák (*Corophium curvispinum* G. O. Sars forma devium Wundsch) megjelenése és rohamos terjedése a Balatonban. A Magyar Biológiai Kutató-intézet I. osztályának munkáiból. Tihany. 1934. 190—204 lap. különnyomat. Szerző igen alapos tanulmánya a *Dreissensia polymorpha*, vagyis vándorkagyló balatoni megjelenéséről és ezzel együtt a szövőbolharák elterjedéséről is. Ez az utóbbi kítűnő haltáplálék, melyet a magyar Dunában e sorok írója talált meg először egy nagybarosi kecsege gyomrában, majd elevenen szabadon is, ugyanott a Dunában. *Dudich Endre dr* egyetemi professzor később a Duna más helyein is megtalálta. Most a Balatonban is otthonos már. A Sebestyén Olga tanulmánya tartalmazza a lelkiismeretes önálló kutató saját megfigyeléseinek kívül az összes idevonatkozó szakirodalom jegyzékét is.

Árjegyzés. A Halbizományi és Halértékesítő Rt. és a Zimmer Ferenc halkereskedelmi Rt.-től nyert értesítés szerint május hó folyamán a nagybani halárak kilogrammonként a következők voltak:

Édesvízi élőponty	nagy	1:15—1:30 P
	közép... ..	1 00—1:30 "
	kicsi	0:90—1:10 "
Édesvízi jegeltponty	nagy	0:60—1:00 "
	kicsi	0:40—0:90 "
	I. oszt.	4 00— — "
Balatoni fogassüllő	II. "	2:80— — "
	III. és IV. " ..	2 20—2:40 "
	I. oszt.	3:20—4:50 "
Dunai süllő	II. "	2:80—3:20 "
	III. "	2:30—2:50 "
	IV. "	2:30—2:40 "
	I. oszt.	3:20—4:50 "
Harcsa (élő)	2:00—2:20 "
Harcsa (jegelt)	nagy, (vágó) ...	2:00—3:20 "
	közép	1:80—2:40 "
	kicsi	1:00—1:60 "
Compó...	1:00— — "
Ön	0:60—0:90 "
Balatoni keszeg	0:40— — "

Forgalom vontatott, irányzat lanyha.

A lap kiadásáért felelős: Dr Unger Emil.

HALBIZOMÁNYI ÉS HALÉRTÉKESÍTŐ R.T. HALNAGYKERESKEDÉS BUDAPEST

Telep és iroda: Elárusítóhely:
IX., Csarnok tér 5. IX., Közp. vásárcsarnok.
Központi iroda: V., József tér. 8. T.: Aut. 809-22.
TELEFÓNSZÁM: NAPPAL: ÉJJEL: SZÁLL. OSZT.:
AUT. 856-36 AUT. 573-26. AUT. 687-16.
LEVÉLCÍM: BUDAPEST 4., POSTAFIÓK 271.

Megvesszük tógazdaságok egész haltermését, szállítunk a Magyar Tógazdaságok r. t. kezelésében levő tógazdaságokból elsőrendű gyorsnövésű cseh, bajor egy- és kétnyaras pontyokat, anyapontyokat s minden más tenyészhalat, megtermékenyített fogassüllő-ikrát, valamint etetési üzemre berendezett tógazdaságok részére különféle haltakarmányt.

MAGYAR TÓGAZDASÁGOK R.-T.

BUDAPEST, V., JÓZSEF TÉR 8.

TELEFÓN: AUTOMATA 809—22. SZ.
LEVÉLCÍM: BUDAPEST 4., POSTAFIÓK 271.

Több mint 6000 kat. hold terjedelmű tógazdaságaiból szállít tenyésztésre

nemestörzsű egy és kétnyaras pontyot, pontyanyákat, harcsa-, fogassüllő-ivadékat és fogassüllő-ikrát a következő helyekről: Balatonföldvár, Bia, Bicske, Gelej, Hortobágy, Iszkaszentgyörgy, Mike, Nagyláng, Örspuszta, Pellérd, Sárd, Sáregres, Sárszentmiklós, Somogy-szentmiklós, Szabadbattyán, Tápíószecső, Tüsképusztáról és Varászlóról.

BARTA LIPÓTNÉ HALKERESKEDŐ

IRODA: AUT. 850-71
TELEFÓN:
ÜZLET: AUT. 855-84

Budapest, IX. ker.
KÖZP. VÁSÁRCSARNOK

ZIMMER FERENC Halkereskedelmi Rt.

Veszünk és eladunk bármily mennyiségű élő- és jegelthalat.

Telefonszámok:

Központi vásárcsarnok: Aut. 854—48.
Fióküzet: V., József tér Aut. 816—79.
Iroda: VIII., Horánszky u. 19. J. 335—39.

Budapest, Közp. Vásárcsarnok.

HALÁSZ-HÁLÓ

puha insleg és kötél, hálófonal, parafa-alatt-ság, rebzsinór minden mennyiségben kapható

ADÁM MIKSA RT.-NÁL BUDAPEST

Főüzlet: IV., Ferenc József rakpart 6-7. T.: Aut. 843-10.

..... A Ferenc József hid és Erzsébethid között

Fióküzet: VII., Thököly út 16. szám. T.: József 361-71.

..... A Keleti pályaudvar ind. oldalával szemközt